

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28.02.1990, sp. zn. 6 Cz 2/90, ECLI:CZ:NS:1990:6.CZ.2.1990.1

Číslo: 34/1991

Právní věta: Uložení pokut pracovníkům organizace podle ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 35/1967 Sb., o opatřeních proti znečištění ovzduší, není trestáním přestupků, ale postihem jiných správních deliktů. Rozhodnutími správních orgánů o uložení těchto pokut nejsou proto soudy vázány podle ustanovení § 135 odst. 1 o. s. ř. Jestliže však rozhodnutí o uložení těchto pokut nabyla právní moci, soudy z těchto rozhodnutí vycházejí ve smyslu ustanovení § 135 odst. 2 o. s. ř.

Soud: Nejvyšší soud ČSR

Datum rozhodnutí: 28.02.1990

Spisová značka: 6 Cz 2/90

Číslo rozhodnutí: 34

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Delikt správní, Náhrada škody zaměstnancem, Ochrana osobnosti, Rozhodnutí jiných orgánů, Rozhodnutí soudu

Předpisy: 99/1963 Sb. § 135 35/1967 Sb. § 6

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobou se okresní prokurátor v B. domáhal za žalující organizaci, aby ji zaplatili žalovaný P. K. 8523,- Kčs, žalovaný J. D. 9024,- Kčs, žalovaný L. Š. 9195,- Kčs, žalovaný V. P. 8751,- Kčs, žalovaný V. V. 12 009,- Kčs, žalovaný M. S. 9144,- Kčs a žalovaný L. M. 8412,- Kčs. Uváděl, že Českou technickou inspekcí ochrany ovzduší byla 18. 5. 1983 provedena kontrola provozu a údržby odlučovacích zařízení v závodě žalující organizace v L. Kontrolou bylo zjištěno, že u tří tkaninových filtrů bylo mimo provoz oklepávací zařízení (v jednom případě byl mimo provoz elektromotor, ve dvou případech došlo k rozpojení spojky oklepávacího zařízení a elektromotoru), u dalšího tkaninového filtru bylo oklepávací zařízení naopak v nepřetržitém provozu, v jedné komoře bylo rozpojeno táhlo zpětného profuku a v jedné komoře byla děravá hadice. Na základě toho bývalý ONV v B. uložil žalující organizaci pokutu ve výši 100 000,- Kčs. Tentýž orgán později uložil osobní pokuty jednotlivým žalovaným a vedoucímu výroby v tomto závodě. Zaplacením pokuty 100 000,- Kčs vznikla žalující organizaci škoda, jejíž náhrada byla požadována na vedoucím závodě T. N. ve výši 3772,- Kčs. Na náhradě škody by se však měli podílet i žalovaní. Žalovaní J. D., L. Š., M. S. a L. M. jsou směnoví mistři a odpovídali za účelné rozmístění pracovníků, využití strojního zařízení (včetně odlučovacího zařízení), jeho udržování a mazání i zabezpečování oprav. Žalovaný P. K. je vrchní mistr výroby a expedice a přímý nadřízený směnových mistrů; byl povinen dohlížet na odstraňování poruch strojů a zařízení, zajišťovat společně s mistrem strojní údržby soustavnou údržbu strojního zařízení,

jeho mazání a veškeré opravy. Žalovaný V. P. je mistrem strojní údržby a odpovídal za pravidelné provádění prohlídek strojů a zařízení včetně odlučovacích zařízení, za kontrolu jejich technického stavu a vybavenosti a byl povinen upozorňovat na všechny zjištěné nedostatky. Tehdejší ředitel závodu byl seznámen s nedostatky v údržbě a opravách odlučovacích zařízení i s návrhy na jejich řešení, avšak nápravu nezajistil. Na žalovaných byly požadovány částky odpovídající trojnásobku jejich průměrných výdělků.

Žalovaní shodně navrhli, aby žaloba ohledně každého z nich byla zamítnuta. Namítali, že při kontrole 18. 5. 1983 byly zjištěny jen drobné závady, jež mohly vzniknout i během pracovní směny, a že své povinnosti plnili. Poukázali také na to, že závod byl uveden do provozu ještě před kolaudací, k níž došlo až po 18. 5. 1983, zařízení závodu bylo zastaralé a poruchové, v údržbě byl nedostatek pracovních sil, neexistovala skupina určená výhradně k údržbě a opravám odlučovacího zařízení, ačkoliv mistr strojové údržby usiloval o zvýšení počtu pracovníků a o vytvoření zmíněné skupiny, jak dokládali předloženými listinnými důkazy. Od 10. do 14. 5. 1983 byla provedena v závodě odstávka a od 16. 5. 1983 byl zahájen sledovaný provoz. Mistr strojové údržby vydal příkaz zajistit přípravu technologické linky, který však nebyl splněn.

Okresní soud v Berouně rozsudkem žalobu zamítl a rozhodl o nákladech řízení. K odůvodnění rozsudku uvedl, že žalovaným nebylo prokázáno konkrétní zaviněné porušení jejich povinností. Žalovaní, vedoucí pracovníci na různých úrovních, upozorňovali na nedostatečný počet pracovníků údržby, která měla mimo jiné kontrolovat odlučovací zařízení, a vykonávali funkce za situace, kdy závod byl uváděn do provozu postupně před celkovou kolaudací.

Proti tomuto rozsudku podal odvolání okresní prokurátor v B. a navrhl, aby napadený rozsudek byl v plném rozsahu zrušen a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Krajský soud v Praze svým rozsudkem změnil rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé tak, že žalující organizaci jsou povinni zaplatit žalovaný P. K. 2841,- Kčs, žalovaný J. D. 3008,- Kčs, žalovaný L. Š. 3065,- Kčs, žalovaný V. P. 2917,- Kčs, žalovaný V. V. 4003,- Kčs a žalovaný M. S. 3048,- Kčs, všichni ve splátkách po 200,- Kčs, splatných počínaje dnem doručení tohoto rozsudku vždy nejpozději do konce měsíce pod ztrátou výhody splátek. Ve výrocích o nákladech řízení rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o nákladech odvolacího řízení a soudních poplatcích. Vycházel z toho, že je podle ustanovení § 135 odst. 1 o. s. ř. vázán rozhodnutími ONV v B. o uložení pokut žalovaným, neboť jde o rozhodnutí o tom, že byly spáchány přestupky a kdo je spáchal. Jelikož skutková podstata přestupku podle ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 35/1967 Sb. zahrnuje vznik škody, příčinnou souvislost mezi protiprávním jednáním pracovníků a vznikem škody, jakož i zavinění pracovníků, bylo možné se v tomto soudním řízení zabývat již jen rozsahem odpovědnosti žalovaných. Zde pak dovodil, že ke škodě došlo v rozsahu dvou třetin také porušení povinností ze strany žalující organizace, neboť závod v L. byl uveden do provozu předčasně a údržba nebyla dostatečně obsazena; byly tu splněny podmínky pro to, aby náhrada škody byla žalovaným snížena na částky rovnající se jejich průměrným měsíčním výdělkům.

Nejvyšší soud České republiky rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČR, tak, že uvedenými rozsudky soudů obou stupňů byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Nárok uplatněný v projednávané věci (vzniklý před 1. 1. 1989) je nutno i po 1. 1. 1989 posuzovat podle dosavadních předpisů (čl. II bod 1, věta za středníkem, zákona č. 188/1988 Sb.), tedy především podle zákoníku práce /1/ ve znění účinném do 31. 12. 1988.

Okresní prokurátor v B. se za žalující organizaci domáhal na žalovaných náhrady škody podle

ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce v souvislosti s ustanovením § 179 odst. 5 zák. práce. Předpoklady obecné odpovědnosti pracovníka za škodu jsou vznik škody, porušení právní povinnosti, zavinění a příčinná souvislost mezi jednáním spočívajícím v porušení právní povinnosti a vznikem škody. Je-li nárok na náhradu škody uplatněn vůči více pracovníkům, musí být tyto předpoklady prokázány ohledně každého z nich (dělená odpovědnost); podle míry svého zavinění pak každý hradí poměrnou část škody.

Náhrada škody byla požadována mimo jiné s odkazem na rozhodnutí ONV v B. z 28. 3. 1984 č. j. vod 274-281/1984-Hv, jímž byly žalovaným a vedoucím závodu T. N. uloženy pokuty podle ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 35/1967 Sb., o opatřeních proti znečištění ovzduší (ve znění zákona č. 146/1971 Sb.). V této souvislosti bylo zapotřebí řádně zjistit, zda toto rozhodnutí nabylo právní moci, a v kladném případě posoudit, o jaký druh rozhodnutí jde, jaká jednání jimi byla postižena, zda šlo o postih přestupků a jakým způsobem se soud s nimi musí vypořádat v tomto řízení.

Podle ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 60/1961 Sb. je přestupkem zaviněné jednání uvedené v § 7 až § 19 tohoto zákona a dále zaviněné porušení povinnosti stanovení v jiném právním předpise, pokud se jím ztěžuje plnění úkolů státní správy, ruší veřejný pořádek nebo soužití občanů, nejde-li o trestný čin. Přestupku proti hygienické a protiepidemické péči se podle ustanovení § 12 odst. 2 písm. b) zákona č. 60/1961 Sb. dopustí mimo jiné ten, kdo nedodržuje předpisy o ochraně čistoty ovzduší; občanu, k jehož nápravě nevedlo samotné projednání tohoto přestupku, lze uložit některé z opatření vyjmenovaných v ustanovení § 26 zákona č. 60/1961 Sb. (např. napomenutí, veřejnou důtku, pokutu apod.).

Zákon č. 35/1967 Sb. v § 6 odst. 1 stanoví, že pokud se ukládá (organizacím) podle ustanovení § 4 pokuta, uloží se zároveň i pracovníkům organizací, kteří zavinili porušení povinností uvedených v § 4 odst. 1 písm. a) a b), pokuta ve výši od 100,- Kčs do 5000,- Kčs, nejde-li o trestný čin.

Také podle posledně citovaného ustanovení je (jako správní delikt fyzické osoby) postihováno zaviněné protiprávní jednání nebezpečné pro společnost, jehož znaky jsou uvedeny v zákoně. Subjekty těchto deliktů jsou však pracovníci a samy delikty spočívají v porušení povinností, které tito pracovníci mají na určitém úseku činnosti organizace, tj. např. při provádění opatření uložených technickou inspekcí ochrany ovzduší, popřípadě orgány hygienické služby, k ochraně ovzduší, nebo při zajišťování řádné údržby, obsluhy a bezporuchového provozu zařízení sloužících k omezení znečišťování ovzduší, včetně složišť zachycených exhalátů, podle provozních řádů [§ 4 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 35/1967 Sb.]. Sankcí je pouze pokuta.

Vzhledem ke zmíněným odlišnostem je nutno vycházet z toho, že uložení pokut podle ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 35/1967 Sb. je postihem (trestáním) jiných správních deliktů, nikoli přestupků. Rozhodnutím bývalého ONV v B., vydaným v této věci, tedy nebylo rozhodováno o tom, že byl spáchán přestupek a kdo jej spáchal. Proto jím soudy v tomto řízení nemohly být podle ustanovení § 135 odst. 1 o. s. ř. vázány. Uvedeným rozhodnutím bylo postihováno spáchání jiného správního deliktu, obsahujícího ve skutkové podstatě zaviněné porušení povinnosti; jestliže však toto rozhodnutí nabylo právní moci, bylo třeba, aby z něho soudy ve smyslu ustanovení § 135 odst. 2 o. s. ř. vycházely, neboť jím byla vyřešena otázka splnění dvou předpokladů odpovědnosti za škodu, a to porušení právní povinnosti a zavinění.

Soud prvního stupně si neověřil, zda toto rozhodnutí nabylo právní moci, a tak nemohl posoudit, zda má ohledně zaviněného porušení povinností žalovaných vycházet z tohoto rozhodnutí, nebo provádět samostatně dokazování. Navíc pokud toto dokazování prováděl, nepostupoval z hlediska ustanovení § 6, § 120 odst. 1 a § 153 odst. 1 o. s. ř. důsledně, když např. vyslechl žalované a svědky, aniž předtím vůbec zjistil z pracovních smluv účastníků, příslušného kvalifikačního katalogu, pracovních náplní žalovaných apod., jaké konkrétní povinnosti (jejichž porušení mělo mít za následek výskyt závad

zjištěných 18. 5. 1983) byly jednotlivým žalovaným uloženy.

Odvolací soud pokládal za nesporné, že zmíněné rozhodnutí je pravomocné, a nesprávně dovodil, že je jím vázán a že se lze zabývat již jen rozsahem odpovědnosti žalovaných. Nehledě na to neměl dostatek skutkových podkladů pro závěr podle ustanovení § 172 odst. 2 a § 179 odst. 4 zák. práce, že ke škodě došlo v rozsahu dvou třetin porušením povinností ze strany žalující organizace, neboť nedoplnil nedostatečně provedené dokazování ohledně bližších okolností výskytu závad z 18. 5. 1983, týkajících se technické úrovně odlučovacího zařízení a především potřebného počtu pracovníků údržby. Také nezhodnotil ve smyslu ustanovení § 179 odst. 5 zák. práce míru zavinění jednotlivých žalovaných, popřípadě i dalších pracovníků odpovídajících za škodu, konkrétně vedoucího závodu T. N., po němž žalující organizace měla náhradu škody již požadovat. Bez znalostí bližších okolností, za nichž ke škodě došlo (když se vyskytly 18. 5. 1983 zjištěné závady), a poměru žalovaných k práci nebylo možno náležitě posoudit podle ustanovení § 183 odst. 1 a 2 zák. práce, zda a v jakém rozsahu snížit náhradu škody jednotlivým žalovaným.

Poněvadž soud prvního stupně porušil zákon v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1, § 135 odst. 2 a § 153 odst. 1 o. s. ř. ve vztahu k ustanovením § 172 odst. 1 zák. práce a § 6 odst. 1 zákona č. 35/1967 Sb. a odvolací soud v ustanoveních § 135 odst. 1 a 2 a § 220 odst. 2 o. s. ř. ve vztahu k ustanovením § 172 odst. 1 a 2, § 179 odst. 4 a 5 § 183 odst. 1 a 2 zák. práce, § 6 odst. 1 zákona č. 60/1961 Sb. a § 6 odst. 1 zákona č. 35/1967 Sb., byly jejich rozsudky zrušeny (§ 242 odst. 1 o. s. ř.) a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Poznámky pod čarou:

1) zákona č. 65/1965 Sb. (ve znění se změnami a doplňky vyhlášeném pod č. 55/1975 Sb.).